

Miroslav Pelikan



ISJEČAK

ISJEČAK

Slijedeći svoj instinkt krenuo sam na putovanje. Cilj se nalazio na otoku, daleko na pučini mora. Vlakom do luke na obali a zatim trajektom nekoliko sati preko mirna mora. Morao sam se susresti s čovjekom koji je jednostavno odbacio sve stečeno, od priznanja, imovine, obiteljskih obveza, nakon sjajne karijere. On je sada živio posve izolirano u središtu toga otoka, iznad nasada vinograda u malenoj poljskoj kućici ne komunicirajući ni s kim. Urednik mi je kratko rekao.

-Vidite, slika li? Što zapravo uopće radi? Što sada misli? Vidite... no, vidite. Idite već jednom.

U mjestu na otoku malo se znalo o novom stanovniku. Tek slučajno sam naišao na inspektora policije Franu Kovačeva, koji mi je pružio sve potrebne informacije.

-Ah. Vi ste novinar Kraus. Čitao sam neke Vaše razgovore s umjetnicima. Znate i ja pomalo slikam. Da, gospodin Tugomir, on je doista veliko ime našeg slikarstva.

On Vam živi, u toj kućici, mjesto se zove Kamen. Mjesto, riječ je o nekoliko kuća,

No staro je više stotina godina. Malo dalje od Kamena, iznad vinograda. Živi vrlo povučeno. Ponekad ga vide kada kupuje namirnice.

Zahvalio sam se inspektoru. Tko zna zna.

Urednik mi je još neki dan preporučio pansion gospođe Marić. Pansion se nalazio u velikoj, ružnoj kući, staroj gotovo kao otok, a tako ju je i predstavila vlasnica . Dobio sam dvije, velike i lijepe sobe, jednu za noć i jednu za dan , prvu za spavanje a drugu za rad ili ako hoćete može i obrnuto, brzo mi je objasnila gospođa Marić.

Takav je običaj kod nas kada nije sezona.

Sutradan sam odmah krenuo u potragu.

Iznajmio sam automobil i dosta brzo i spretno i sretno došao do kuća u selu Kamen. Uputili su me prema vinogradima. Nisam daleko odmakao, ugledao sam poljsku kućicu.

Tugomir me je opazio iz daleka. Stajao je na vratima i upitno me gledao.

-Da, možda sam vas razočarao. Ne izgledam kao Robinzon i uživam u svim blagodatima civilizacije. Električna energija omogućuje mi i rasvjetu i kuhanje i glazbu i sliku s televizora. Dovraga, uđite što stojite.

Tugomir mi je pokazao tih nekoliko prostorija s ponešto namještaja. Iznenadilo me je prisustvo velikog TV aparata, muzičke linije, no nigdje štafelaja.

-Ne slikate?. Radoznalo ga upitam.

-Ah, a zbog toga ste tu. Slikam, slikam svaki dan, ali u glavi. Gledam i pamtim.

-Ne vidim nikakve tragove, nema slikarskih zapisa.

-Rekao sam Vam, promatram, upijam. Sada samo slažem utiske, komponiram, kadrovi se samo slažu.

-A povratak? Što je s povratkom?

-Gledajte gospodine Kraus, ja sam se vratio. Tamo, malo niže, polje je pripadalo mojima. Moj djed je rođen u Kamenu. Ja sam vratio definitivno.

Tugomir mi je velikodušno dopustio fotografiranje svih detalja. Odgovorio je na sva

moja pitanja, mada ništa novoga nije rekao, sve smo to već čuli i srdačno me je pozdravio na odlasku. Tada se pljesnuo po čelu i gotovo radosno povikao.

-Ah, Vi koji pratite umjetnost, sakupljate umjetnine. Lijepo, pričekajte.

Vrućina mi je udarila u glavu. Tugomirove slike postizale su visoke cijene. I doista, vratio se s platnom u rukama i predao mi ga.

-Izvolite, mala uspomena.

Okrenuo je platno prema meni. Na njemu samo bijela podloga.

-To je gospodine Kraus moja najbolja slika. Na njoj se nalazi sve potrebno. Nema ničega suvišnog. Ovo je dobro promišljena slika.

Prije nego li sam ušao u automobil pregledao sam pažljivo bjelinu površine. Platno spremno za slikanje. Tko je od nas dvojice budala, kiselo sam se smiješio.

Poslao sam reportažu uredniku sa svim fotografijama i posebno nekoliko snimaka bijeloga platna s riječima Tugomira.

Vratio sam se u pansion. Gospođa Marić bila je vrsna kuharica i nakon nekoliko čaša vina, zaspao sam gotovo sretan. Obavio sam posao, sada mogu malo i uživati. Probudio sam se teške glave usred noći. Tuširanje me je osvježilo. Pročitao sam iznova reportažu o Tugomiru ne zamjerajući si niti jednu riječ. Profesionalno odrađen posao. Za doručkom mi je, nekako uvijeno, kazala gospođa Marić kako me je već ujutro tražio Tugomir, ali da ona nije dopustila da me budi.

-Ne znam, tražio Vas je. Ah, evo, ostavio je i broj telefona.

-Hvala gospođo Marić, jako ste ljubazni.

Čim sam nazvao Tugomira, predložio mi je da se nađemo u Gradskoj kavani, za nekih pola sata.

-Mislim da ste me krivo shvatili gospodine Kraus. Doista mislim da je prazno platno najbolja slika. No, vidite, mišljenja sam da svaki umjetnik ima svoj limit. Jednostavno može napraviti toliko i toliko slika i nakon toga više voda kroz slavinu ne ide. Ja sam dosegaio taj limit. Osjetio sam jasne signale da vode više nema. Sve što sam radio u posljednje vrijeme

bilo je samo šištanje zraka kroz cijevi. Zato sam se i povukao.

Financije su mi takvo što i omogućavale i sada sam gotovo sretan čovjek.

-Gotovo sretan?

-Pa, nedostaje mi slikanje, no bojim se zvuka zraka u cijevi. Vode više u izvoru nema.

-Dobro, a prazno platno?

-Na žalost ili na sreću, to je moj slikarski odgovor na sve poticaje.

Rastali smo se u tišini. Ja sam bio siguran da o Tugomiru više neće biti riječi u mojim tekstovima. Za ručkom me je gospođa Marić pokušala razvedriti s raznim pričama iz povijesti mjesta, s nizom šaljivih zgoda iz života stanovnika.

-No, znate, nastavila je ona, u našem mjestu ima još dobrih slikara, možete pisati o njima.

Nisam ništa odgovorio, u mislima sam bio na povratku.

Nakon nekoliko mjeseci, ne znam, možda i godina, urednik me je pozvao.

-Sjećate li se Tugomira?

-Da, kako da ne.

-Njegove slike sada postižu astronomske cijene. Da, evo, poziva osobno Vas da mu Pomognete oko organizacije nove izložbe. Krenite odmah.

Vratio sam se na otok prepun pitanja. Ubrzo sam se našao s Tugomirom. Vidno je omršavio., upalih obraza s čudnim sjajem u očima. Užurbano mi je pokazao cijelu gomilu velikih formata.

-Evo, ovdje je 111 slika velikog formata. Na svakoj slici nalazi se maleni isječak, sto Jedanaesti dio jedne slike. Pomognite mi oko ispisivanja brojeva , postavite izložbu.

Pristao sam. Izložba je bila lako postavljena. Reakcija javnosti bila je raznolika od odobravanja do negiranja.

Tugomir je uzburkao cijeli grad. Polemični tonovi čuli su se na sve strane.

No, vrijedni kritičari spojili su svih 111 isječaka u jednu cjelinu. Ukazao se složeni labirint. Na trenutke je iskrila živopisna boja, da bi se malo dalje gasila u tamnom. Tako je i 111 isječaka dalo cjelinu s imenom LABIRINT

KRETANJA. No pri samom dnu, desno dolje, gdje se autori obično potpisuju nedostajao je očito sto dvanaesti isječak. Taj završni isječak krio je odgovor, što je na kraju labirinta. Nedugo poslije izložbe prikrivana bolest slomila je Tugomira.

-Dobro, a što je s 112. isječkom? , nisam mogao ne upitati ga.

-Vi znate gdje je.

Nedugo nakon razgovora, Tugomir nas je napustio. 111 isječaka, 111 slika nastavljalo je svoj put, od jedne do druge izložbe. Svi su tražili i pretpostavljali skriveni odgovor. Dok su neki tražili iskreni autorski odgovor, drugi s pomoću 111 isječaka tumačili Tugomirov život. No, boja, jer su svi tražili boju nije se nazirala. Ne znam kako, odjednom, stvarno posve iznenada, sjetio sam se Tugomirovog poklona. Sliku sam držao u garaži, nekako mi je bilo žao baciti platno. Očistio sam bijelu površinu i povećalom pomno pogledao donji desni dio. Tada sam shvatio, ispred mene se nalazio sto dvanaesti isječak.

Naravno, moj djelić velike slike bio je neravnomjerno, pa i s prekidima presvučen tankim namazom bijele boje. To je dakle 112.

isječak, bijelo na kraju labirinta. Praznina, potpuna praznina ili punina.

Nikome nisam pokazao Tugomirovu sliku, neka i dalje misle što hoće. Sto dvanaesti isječak bio je samo moj.

Miroslav Pelikan